

Kadunnimitoimikunta 27.10.2023

(Oteesta poistettu viittaukset kadunnimitoimikunnan kokouksen esityslistan liitteenä olleisiin asiakirjoihin: valtuustoaloite 21.8.2023 ja kuntalaisaloite 18.10.2023.)

50 §

VASTINE VALTUUSTOALOITTEESEEN NIEMEN KARTANON PYSÄKKINIMEN MUUTOKSESTA RIENTOLA-KESKUKSEKSI

Arto Grönroos ja neljä muuta perussuomalaisten kaupunginvaltuutettua ovat tehneet kaupunginvaltuuston kokouksessa 21.8.2023 aloitteen, jossa esitetään Niemen kartanon raitiotiepysäkin nimeämistä Rientola-keskukseksi. Valtuustoaloitteessa perustellaan nimimuutosta mm. seuraavasti:

- *Rientolan Settlementti on tehnyt arvokasta työtä Lielahtelaisten hyväksi jo melkein 80 vuotta. Rientola viettää 80-vuotisjuhlaa tammikuussa 2025 eli samanaikaisesti kun ratikka aloittaa liikennöinnin Lielahteen.*
- *Kiinteistöjen pysyminen Rientolana ikuisesti on varmistettu, kun vuonna 2018 perustettiin Rientola-säätiö joka otti vastuun kiinteistöjen kehittämisestä ja Rientolan Settlementin tukemisesta. Kiinteistöt ovat suojeltuja.*
- *Rientola-keskusta kehitetään Lielahtelaisille ja Länsi-tamperelaisille "olohuoneeksi" jossa on Rientolan Settlementin lisäksi monenlaista yritys- ja palvelutoimintaa. Näille palveluille on erinomaisen tärkeää, että ratikalla kulkevat löytävät Rientolan. Ratikkapysäkin nimi auttaisi myös Rientola-keskuksen tilojen vuokraamista, joka taas mahdollistaisi Rientola-säätiön tuen lisäämistä Settlementille. Näin Tampereen kaupunki voisi myös tukea Rientolan Settlementtiä eikä se maksaisi mitään.*
- *Rientola on ollut tärkeä osa Enqvistin ja Serlachiuksen tehtaiden historiaa Lielahdessa.*

Kadunnimitoimikunta on tehnyt päätöksen raitiotien toisen vaiheen pysäkinimistä kokouksessaan 21.1.2021. Nyt kyseessä olevan pysäkin nimeksi päätettiin tuolloin Niemen kartano. Päätöstä perusteltiin tuolloin seuraavasti: "Pysäkiltä on noin 150 metrin matka kartanolle, ja kartanon rakennuksia näkyy pysäkiltä."

Rientola-säätiö sr lähestyi kadunnimitoimikuntaa sähköpostilla 18.5.2022 ja toivoi, että Niemen kartanon pysäkinimi muutettaisiin Rientola-Keskukseksi. Säätiö oli tehnyt edellisenä päivänä päätöksen nimetä omistamansa kiinteistöt Rientola-keskukseksi. Perusteluina raitiotiepysäkin nimimuutokselle säätiö esitti seuraavaa:

1. *Pysäkin Hiedanrannan puoleinen pää sijaitsee osittain vanhan Egvistin 1937 rakennetun Kerholan päällä, jossa Rientolan Settlementti Ry aloitti toimintansa 1945 ja toimi siinä kunnes se purettiin.*
2. *RIENTOLA-keskuksesta kehitetään toiminta- ja liikekeskus Lielahtelaisille.*

Kadunnimitoimikunta käsitteli säätiön aloitetta kokouksessaan 24.5.2022. Nimeä ei päädytty muuttamaan. Päätöstä perusteltiin seuraavasti: "Saadusta

palautteesta huolimatta aiempi pysäkinimipäätös Niemen kartano pidetään voimassa. Päätöstä puoltaa mm. Niemen kartanon Rientolaa pidempi historia alueella.”

Rientola-säätiön hallituksen puheenjohtaja yhdessä 72 muun osanottajan kanssa teki kuntalaisaloitteen ratikkapysäkin nimeämisestä Niemen kartanosta Rientola-keskukseksi. Kuntalaisaloite jätettiin Tampereen kaupungin kirjaamoon 18.10.2022. Jo edellä kerrottujen perusteluiden lisäksi kuntalaisaloitteessa perusteltiin nimimuutosta mm. seuraavilla asioilla:

- *Ko. tornit ovat Lielahden Kartanon uuden 1918 rakennetun karjarakennuksen tornit. J.W. Enqvist Oy osti Niemen tilan ja sahan 1916 A. Ahlström Oy:ltä, joka oli ostanut Niemen tilan 1887 ja rakensi rantaan sahalaituksen. J.W. Enqvist oli aiemmin ostanut (1913) Lielahden Kartanon ja aloitti Sellutehtaan rakentamisen kartanon navettaan. Tästä syystä tilasivat Birger Federleyltä uuden karjarakennuksen suunnittelun, joka sijoitettiin Niemen tilan puretun navetan paikalle. Uusi karjarakennus valmistui 1918. Näin ollen nimeämistoimikunnan perustelut Niemen Kartanon torneista ei perustu historiaan.*
- *Niemen tilan Pirtti on ollut Rientolan kerhojen käytössä 50-luvulta 80-luvulle.*

Kadunnimitoimikunnan työjaos vastasi kuntalaisaloitteeseen 24.3.2023. Työjaos viittasi aiemmin tehtyihin päätöksiin, eikä nähnyt riittävän vahvaa perustetta pysäkinimen muutokselle. Vastauksessa todettiin mm., että ”työjaoksen näkemyksen mukaan jo päätetty pysäkinimi Niemen kartano on paras nimi kyseiselle pysäkillle. Rientolalla on pitkä ja kunnioitettava historia Lielahden alueella ja erityisesti pysäkin lähiympäristössä. Niemen kylän, Niemen talon, Niemen rusthollin, Niemen kartanon ja niissä vaikuttaneiden ihmisten historia alueella on kuitenkin yli 500-vuotinen, ja edelleenkin rakennusryhmästä käytetään yleisesti nimeä Niemen kartano. Sen vuoksi työjaos ei näe riittävän vahvaa perustetta aiemmin annetun pysäkinimen muuttamiselle.”

Niemen kylän, talon, rusthollin ja kartanon historiaa:

Niemen kylä mainitaan asiakirjoissa jo vuonna 1442. Vuonna 1558 kylässä on ollut neljä taloa. Vuonna 1600 taloja oli kolme. 1635 Niemen kylän Suvialan talossa ja Piikkilän talossa oli varustettuna sama ratsumies Jöran Larsson. Vuoden 1655 tienoilla talot yhdistettiin Niemen ratsutilaksi. 1695 Niemestä tuli rustholli. Rustholli jaettiin 1746 kahdeksi tilaksi, Vähäniemeksi ja Isoniemi. Isoniemi säilyi rusthollina. Rustholliaikana Niemeä omistivat mm. tunnetut suomalaiset suvut, kuten Krookit, Becckerit, Gaddit, Gripenbergit, von Essenit, Sprengtportit, Tandefeltit, Tolletit ja Freanderit. Tilat yhdistettiin jälleen Freanderien aikana vuonna 1840. Niemen kylä sijaitsi alun perin vajaa kolmisen sataa metriä idempänä nykyisen Niemenkylänkadun ja Niemenkylänkujan kohdalla. Vuoden 1860 tienoilla Niemen rustholli siirrettiin nykyiselle paikalleen. Enqvistin toimesta Federleyn suunnittelema navetta ja talli rakennettiin Niemen kartanon pihapiiriin, koska Nottbeckien Lielahden kartanon navetasta oli sukeutumassa selluloosatehdas.

Niemen kartanon katsotaan muodostuneen vuonna 1840, kun Vähäniemen ja Isoniemen tilat yhdistettiin. Kartanolle ei ole Suomessa olemassa tarkkaa määritelmää, vaan kartanoiksi on tavattu kutsua suurtiloja tai niiden päärakennuksia. Niemi oli pitkään myös rustholli eli ratsutila. Esimerkiksi 1860-luvun kirkonkirjoissa Niemen tilan isäntä Johan Niemi(s) on mainittu rusthollarina. Ei ole tarkkaa tietoa, koska nimeä Niemen kartano on käytetty ensimmäistä kertaa. Karttamerkintänä Niemen kartano löytyy muun muassa isojaon täydennyskartasta vuodelta 1909 (ote kartasta

ohessa). Kartanoksi nimitettiin nimenomaan päärakennuksen ja sitä ympäröivien rakennusten muodostamaa kokonaisuutta. Niemen tilan maille perustettiin myös Niemen saha vuonna 1887 A. Ahlströmin ostettua Niemen. Myöhemmin 1900-luvulla ja 2000-luvulla Niemen kartanoksi on nimitetty nimenomaan Niemen tilan mailla sijainnutta päärakennusta tai laajemmin sen pihapiiriä.

Muuta:

Kuntalaisaloitteessa mainittu, vuonna 1937 valmistunut ja vuonna 1982 purettu Kerhola on sijainnut linnuntietä noin 200 metrin etäisyydellä tulevasta raitiotiepysäkistä. Rientolan käytössä olevan Niemen kartanon Pirtin etäisyys tulevasta raitiotiepysäkistä on noin 150 metriä.

Aikanaan pysäkinimien vaihtoehtoja määriteltäessä on käytetty mm. seuraavanlaisia nimeämisperiaatteita, joita kadunnimitoimikunta piti hyvänä käydessään periaatteista lähetekeskustelun: Periaatteena oli, että pysäkit nimitään kaupunginosan tai erittäin merkittävän rakennuksen mukaan. Poikkikatuihin perustuvia pysäkinimiä pyrittiin välttämään. Pysäkkien nimissä ei käytetty merkittävien yritysten nimiä, koska yritykset voivat muuttua ja niiden nimi voi muuttua.

Raitiotiepysäkit ovat paljon bussipysäkkejä pysyvämpiä, joten niiden nimien on hyvä edustaa mahdollisimman suurta pysyvyyttä. Tällä kohtaa Niemeen viittaava pysäkinimi Niemen kartano edustaa alueella mahdollisimman suurta pysyvyyttä.

Päätös:

Jo aiemmissa käsittelyvaiheissa esitetyin perustein ei nähdä riittävän vahvoja perusteita muuttaa aiemmin päätettyä raitiotiepysäkin nimeä Niemen kartano. Rientolalla on alueella pitkä ja kunniakas historia. Niemen kylän, Niemen talon, Niemen rusthollin, Niemen kartanon ja niissä vaikuttaneiden ihmisten historia alueella on kuitenkin yli 500-vuotinen, ja edelleenkin rakennusryhmästä käytetään yleisesti nimeä Niemen kartano. Raitiotiepysäkit ovat paljon bussipysäkkejä pysyvämpiä, joten

niiden nimien on hyvä edustaa mahdollisimman suurta pysyvyyttä. Tällä kohtaa Niemeen viittaava pysäkinimi Niemen kartano edustaa alueella mahdollisimman suurta pysyvyyttä. Sen vuoksi kadunnimitoimikunta ei näe riittävän vahvaa perustetta aiemmin annetun pysäkinimen muuttamiselle. Näistä syistä johtuen aiempi nimipäätös Niemen kartano jätetään voimaan.

Kadunnimitoimikunnan sihteerille annettiin valtuudet stilisoida edellä esitettyjä perusteluita siten, että perustelutekstiä voidaan käyttää vastineena valtuustoaloitteeseen.